

Nam quidam nuper, de ipso sacramento corporis A et sanguinis Domini non rite sentientes, dixerunt : Hoc ipsum corpus ^a, et sanguinem Domini, quod de Maria Virgine natum est, et in quo ipse Dominus passus est in cruce, et resurrexit de sepulcro ^b.... cui errori quantum potuimus, ad Egilum abbatem scribentes, de corpore ipso quid vere credendum sit speruimus. Dicit enim de corpore et sanguine suo ipse Dominus in Evangelio : « Ego sum panis vivus, « qui de cœlo descendi ; si quis manducaverit ex « hoc pane, vivet in æternum. Caro enim mea vere « est cibus, et sanguis meus vere est potus. Qui man- « ducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, « habet vitam æternam. » Hanc ergo vitam non ha- bet, qui illum panem non manducat, nec istum san- guinem bibit. Nam illam temporalem vitam sine illo B homines utcumque in hoc sæculo habere possunt, qui non sunt per fidem in corpore ejus ; æternam vero nunquam, quæ sanctis promittitur. Ne autem putarent sic in isto cibo et potu, quem carnaliter sumunt, et spiritualiter non intelligunt, in fide promitti vitam æternam : ut, qui eam sumerent, nec anima, nec corpore morentur, huic cogitationi dignatus est occurrere. Nam cum dixisset, « Qui manducat « carnem meam, et bibit meum sanguinem, habet « vitam æternam, » continuo subiecit et dixit : « Ego « resuscitabo eum in novissimo die, » ut habeat in- terim, secundum spiritum, vitam æternam. In no- vissimo ergo die, quando anima incorruptum corpus suscipiet, tunc anima et corpus cujuscunque sancti, in unum sociata, habebunt vitam æternam, quia adunantur simul caput et membra, et sic totum cor- pus Christi gaudebit in perpetuum. Caro enim mea

« vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. » Cum enim cibo et potu id appetant homines, ut non esuriant, neque sitiant, hoc veraciter non præstat, nisi iste cibus et potus, qui eos a quibus sumitur im- mortales et incorruptibiles facit ; id est societas ipsa sanctorum, ubi pax erit, et unitas plena atque perfecta.

CAPUT XXXIV.

^c De restitutione Ebonis episcopi. ^d

De Ebonis autem Rhemensis episcopi depositione atque restitutione non necesse esse æstimo tuæ inter- rogationi respondere. Videant illi qui hoc egerunt, utrum juste an injuste hoc fecerint. Ego, dum in episcopatu Moguntiensi Ecclesiæ indignus consti- tutus sum, inveni eum in Hiltineshaim ^d in Saxonia episcopalem sedem habere. Nec eum prohibui præ- sulis officium gerere, quia audivi, ab Apostolica sede in locum suum restitutum esse. Sicque ad finem vi- tæ in suo officio remansit. Rogantibus autem quibus- dam fratribus, Hincmaro episcopo [Rhemensis] nu- per pro hoc ipso epistolam direxi, quia audivi eum, illos quos Ebo post restaurationem suam consecra- vit, a sacerdotali atque clericali officio removisse. Postquam autem mihi inde responsum opportunum redditum fuerit, tibi intimare curabo.

Hæc igitur tibi, sancte frater, juxta postulationem tuam ad interrogata, quantum ægritudo infirmi cor- poris mei sinebat, et commoditas temporis permisit, juxta sanctorum canonum instituta et sanctorum Patrum sententias, respondere curavi. Tu autem, qui sospes es, et multorum librorum copiam acqui- rere et legere vales, si quid melius et congruentius invenire poteris, meæ parvitati in epistolari scriptura intimare non graveris.

altari. B.

^c Hæc addita sunt Pœnitentia. B.

^d Vulgo *Hildesheim*.

^a Cod. Ant. Faurii addit, *esse*. Mab.

^b Lacuna hic est in ms. exemplari Canisii, sed sic eam replevit Baluzius : *idem esse quod sumitur de*

BEATI RABANI MAURI

FULDENSIS ABBATIS ET MOGUNTINI ARCHIEPISCOPI

COMMENTARIORUM IN EZECHIELEM

LIBRI VIGINTI. (ANNO 842.)

EPISTOLA LOTHARII AUGUSTI AD RABANUM.

Inclutus orthodoxus LOTHARIUS Augustus suo RA- D DANO MAURO salutem.

Desideranti mihi tuo alloquio mutui reddere allo- qui officia, vulgari tumultu cæsis auribus circum- septus, facundia horror arcet, fateor, cogit dilectionis ardor, et prærogativo suffragio delictum persolvo. Dat vires animi charitas diffusa Dei : suggerit enim verba loquentibus illisque donat edere sermones qui

loqui non valent ; omnes expetit, universos invitat, et illis occurrit ætatibus quæ vota dicere non sapiunt. Absentia nostra desiderium tuum non coarctet, quod quamvis corporeus induetur [*Forte, negetur*] aspectus, amplitudinem mentis oculorum visus non coangustat, si subito translato rapitur in animum ; sed ingenti amplitudine spatians, absentiam corporalem spirituali repræsentat officio : quomodo pure diligen-

tium vestes affectus peregrinari (sic). Et ideo flagitamus ut desiderium tuo in corde nostra de præsentia crebro augeatur; et tu a conspectu tuo non procul elongatus, animo devoto in tuo semper manens, cunctipotentem Dominum infatigabiliter obsecret vestra assidua flagitatio, nostra pro incolunitate animi, conjugis prolisque, ut represso luctu, concesso regno simul cum bonis lætemur: regnum est enim regnoque sæculi longe præstantius, ubi jam non adversi aliquid contingit unde mœrore affligaris, sed perenni gaudio exsultabis: hoc judicium est verum ad victoriamque perventum. Alii conferunt ex devotione fidei suæ parva vel magna, tu conclusisti muneribus tuis nobis maximum librum ducis nobilissimi Jesu Nave, qui typum veri regis æterni Jesu Christi præferebat, ut Jesum comitemur armati, nec aliter ad capessendam victoriam valemus accedere, nisi Domino virtutum adhæreamus. Optandum vero nobis est, et votis omnibus ambiendum, sub tali magistro victricem tolerare militiam peragendam triumpho illius. Hæc est ergo forma certandi consummatique cursus obtinendæ victoriæ, quæ et formam terrenæ conditionis exsuperat, et ultra corpulentæ facultatem gratia divini Spiritus erigitur. Beatitudinis tuæ promissio et de divinis aliis libris expositio, ut portator nobis retalit, quærenda nobis via est, et sic quæramus ut siti nostræ non differas Genesis initium libri usque *viam ligni vitæ* secundum litteræ sensum, ^a jungas opes, facies, voluntates tuas cum Bedæ, dum quod alter desideravit, uterque proficiat. Jeremiæ sermones, in quibus magni interpretis Hieronymi expositio non

^a Locus corruptus.

A invenitur, ad locum usque Threnos finitos cum oratione, rogo ut spiritali sensu exponas. Ezechiel vero in ultima visione, ab eo loco in quo papæ beatissimi Gregorii homiliæ terminantur, usque ad finem prophetiæ, in qua nostri interpretis sensus juxta anagogen rimantur, etiam ethicam quam quærimus tua largitio aperiat. Appende beneficia quæcunque largiris, æquatisque lancibus ea quæ redhibentur examina. Si partem receptoris, habebis in residuo debitorem; si totum creditor esse desiisti, quanto melius est utrumque prospicere quod et sortem repleat et usuram multiplicet, aliud in præsentia, aliud in futuro quod perire non possit. Placet, inquam, habitatio tua nobis, si creditor ab omni jactantia aliena. Plus enim interiorem hominem rustica montium B solitudo, quam regalis urbium pulchritudo delectat; ubi nulla liventis invidia tranquillum pectus hilari mentitur intuitu, nec fucati sermonis adumbrata blanditiis artificis scelere mutna fabricatur astutia. Juvat animum quidquid adjacet obtutu interiore percurrere: modo de profundis oculos elevare, modo despicerè convallia de supernis, tantoque flagrantius ad altiora protendere, quanto cupidius ad alta pervenerit. Vale in Domino, et memento petitionum nostrarum quæ insertæ sunt in duabus epistolis, ut solertia tua tribuat quod benignitas petit, ut propter diuturnitatem temporis, obnixè imploramus, a moderatione tarditatis memoria tua non discedat. Duas tibi epistolas misi, quarum una est legenda tantum, hæc vero altera et legenda, et in libro operis tui anteponenda. C

PRÆFATIO

AD PRÆDICTUM PRINCIPEM RESCRIPTA.

Domino serenissimo et excellentissimo imperatori LOTHARIO Augusto, RABANUS, minimus servorum Dei, æternam in Christo optat salutem.

Quantum vos animi mei intentio diligit, Deus testis est; quia et hic vobis semper prospera adesse, et in futura vita æterna bona succedere desidero; et hoc oro assidue ut omnipotentis Dei clementia hic vos a cunctis hostibus protectos diu servet incolumes, et in regno cœlesti simul cum sanctis suis æternæ beatitudinis efficiat participes. Unde etiam voluntatem habeo juxta petitionem vestram et secundum tenorem epistolæ quam mihi misistis, voto vestro satisfacere, et quidquid in studiis sacrarum litterarum vel tractatibus divinarum Scripturarum, divina gratia largiente, laborare potuero, vestræ præsentis potissimum dirigere: ut habeatis illud, et simul cum vestris eruditis doctoribus examinantes, quidquid ibi inveneritis bene et congrue dictum, ejus gratiæ hoc deputetis a quo est omne bonum; si quid vero aliter quam regula veritatis doceat ibi positum

vobis videatur, hoc etiam mihi citius intimare curetis, ut aut errorem meum corrigam, aut si obscurius dictum sit, planius dicam. Sic enim laboris mei fructum consequar, si illis utilis erit qui eo uti elegerint. Quod autem in epistola vestra subjunxistis tres petitiones simul ponendo, hoc est, ut historicum sensum in exordio Genesis vobis explanarem, et de tractatu beati Hieronymi in Jeremiam prophetam id quod post sextum librum expositionis ejus usque ad finem restat supplerem, feci quantum potui. Et expositionem in librum Genesis condens, sensum in eo historicum nec non et allegoricum opportunis locis juxta sanctorum Patrum documenta, quantum satis credidi, explanavi. Si quis autem majora quærat, legat libros beati Augustini de Genesi ad litteram, et ibi sufficienter omnia exposita inveniet. Expositionem vero in Jeremiam, quantum ex sanctorum Patrum sententiis explanatam inveni, et quantum ex proprio sensu conjicere valui, jam vobis in viginti libris comprehensum transmissi. Quod vero